

Krzysztof Homa<http://orcid.org/0000-0002-5410-1259>

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

krzysztof.homa@ignatianum.edu.pl**Paulina Winiarska**<https://orcid.org/0000-0002-4316-7383>

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

paulina.winiarska@ignatianum.edu.pl

DOI: 10.35765/pk.2024.4603.01

Edytorial

Oddajemy w Państwa ręce kolejny numer *Perspektyw Kultury* poświęcony kulturze dialogu i dialogowi kultur. Tak się złożyło, że w bieżącym roku przypadła 20. rocznica śmierci orędownika dialogu międzyreligijnego księdza Stanisława Musiała, który należał do grona wybitnych jezuitów drugiej połowy XX w. Ojciec Stanisław Musiał SJ (1938–2004) znany był nie tylko jako orędownik dialogu międzyreligijnego, ale przede wszystkim pionier dialogu chrześcijańsko-żydowskiego i polsko-żydowskiego. Niniejszy jubileusz stwarza niezwykłą okazję do tego, aby przyrzeć się dialogowi chrześcijańsko-żydowskiemu w teorii i praktyce. Obecny numer tematyczny *Perspektyw Kultury* zatytułowany jest *Synagoga i Eklezja. Przeszłość, teraźniejszość, przyszłość*. Jest w pewnym stopniu pokłosiem sympozjum związanego z wręczeniem nagrody imienia Stanisława Musiała SJ. W trakcie sympozjum zastanawialiśmy się nad relacjami między Synagogą i Kościołem. Czy Kościół jest nową Synagogą? Czy teologia zastępcstwa jest nadal aktualna? Czy można jednocześnie być żydem i chrześcijaninem? Może trzeba być żydem, by być uczniem Jezusa z Nazaretu? Czy Kościół jest nowym Izraelem? Co więc ze „starym” Izraelem? Jak dzisiaj wyglądają relacje żydowsko-katolickie? Wspólnota żydowska i wspólnota uczniów Chrystusa mają za sobą dwa tysiące lat współistnienia, często trudnego i naznaczonego napięciami. Wspólna historia skłania nas do refleksji nad kategorią prawdy i całokształtem relacji chrześcijańsko-żydowskich.

Przygotowany tom zawiera artykuły będące refleksją nad trudnymi relacjami między judaizmem a chrześcijaństwem na przestrzeni dwóch tysięcy lat. Tom otwiera artykuł pt. *Ksiądz Stanisław Musiał SJ (1938–2004). Wspomnienie w 20. rocznicę śmierci* przygotowany przez Stanisława Cieślaka SJ, który opierając się na źródłach historycznych, rekonstruuje życie i dzieło Musiała, w sposób wyczerpujący przedstawia poszczególne etapy jego życia, nie pomijając kontekstu historycznego, który miał ogromny wpływ na jego kondycję mentalną i formację duchową. Artykuł

Katarzyny Kowalskiej koncentruje się wokół figur *Synagogi* i *Eklezji* jako metafor historii relacji pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem. Autorka w niniejszej refleksji skupia się na dziejach relacji chrześcijańsko-żydowskich naznaczonych często trudnościami i napięciami. Andrzej Tarchała podejmuje kwestie relacji między judaizmem a chrześcijaństwem i dochodzi do wniosku, że wczesne stosunki żydowsko-chrześcijańskie charakteryzowały się zarówno podobieństwami, jak i różnicami pomiędzy obiema tradycjami religijnymi. Relacje pomiędzy judaizmem i chrześcijaństwem jako systemami religijnymi oraz relacje między żydami i chrześcijanami jako członkami tych wyznań zostały ukształtowane przez powiązania i interakcje historyczne. Propagatorzy dialogu żydowsko-chrześcijańskiego niewątpliwie przyczynili i przyczyniają się do promocji ducha dialogu i współpracy między wyznawcami obu religii. Z kolei Marek Kita w artykule zatytułowanym *Żydowską wierność Imieniu Boga jako wyzwanie dla chrześcijan* pisze o świadomości wspólnoty judaizmu i chrześcijaństwa w afirmacji Dekalogu oraz kontrastu między chrześcijańską teologią Wcielenia a żydowskim akcentem na Transcendencję. Problematykę związaną z postrzeganiem tradycji chrześcijańskiej i judaistycznej podjęła w swoim artykule Anna Grzywa, która opisuje sposób, w jaki Ambroży, biskup Mediolanu, przedstawia w swoich listach naród wybrany oraz jego relacje z chrześcijaństwem. Autorka w swoim tekście skupia się na wątkach związanych z narodem żydowskim, postawą biskupa Mediolanu wobec żydów w kontekście współczesnych mu wydarzeń, w tym związanych także z relacją między władzą duchowną a świecką. Łukasz Sroka pisze natomiast o uwarunkowaniach historycznych i relacjach dyplomatycznych pomiędzy Izraelem a państwami Europy Środkowej, ze szczególnym uwzględnieniem Polski. Współzależność i trwałość oddziaływania dawnych procesów i wydarzeń na współczesność odsłania czynniki obciążające nas współcześnie, ale również takie, które stanowią istotny potencjał i dobry punkt wyjścia do dalszego dialogu. Druga część niniejszego tomu zawiera zbiór artykułów, refleksji o charakterze bardziej osobistym. Krzysztof Homa w artykule zatytułowanym *Spotkanie z Braćmi* przypomina deklarację *Dabru emet*, która opisuje żydowski punkt widzenia chrześcijan i oczekiwania dotyczące dialogu. Następnie dzieli się swoim doświadczeniem spotkań z Braćmi Żydami w różnych zakątkach Europy. Zastanawia się także na postrzeganiem Stanisława Musiała. Kim on był, skoro tak różni ludzie chcą go wspominać? O *Dabru emet* pisze również Janusz Poniewierski. Z kolei Stanisław Krajewski przypomniał różne kategorie dialogu chrześcijańsko-żydowskiego toczącego się od lat w Polsce i przedstawił nastawienia różnych środowisk do tej kwestii. Część drugą niniejszego tomu kończy refleksja rabina Abrahama Skorki dotycząca kształtu dialogu między chrześcijanami a żydami w 2024 r.

Niniejszy numer *Perspektyw Kultury* nie wyczerpuje tematu dialogu katolicko-żydowskiego. Przypomina i zachęca, byśmy nie ustawiali w drodze. Dialog jest procesem, którego centrum jest Logos. Każda ze stron dialogu w różny sposób rozumie i doświadcza Logosu. Dla chrześcijan to Jezus z Nazaretu, Mesjasz, który przyjdzie, by sędzić żywych i umarłych, dla żydów to Mesjasz zapowiedziany przez proroków, którego przyjścia oczekują. Łączy nas tak wiele, może wszystko, tylko nasze ludzkie ograniczenia stawiają bariery w pełnym porozumieniu, pełnej miłości.

Perspektywy kultury to perspektywy dialogu, cierpliwego i pokornego szukania oraz poznawania prawdy. Żydzi i chrześcijanie szukają razem prawdy, ufając, że prawda ich wyzwoli od uprzedzeń i zniewoleń. Zapraszamy do lektury i do włączenia się w proces dialogu.

Paulina Winiarska – absolwentka studiów magisterskich z doradztwa i komunikowania politycznego w Wyższej Szkole Biznesu w Nowym Sączu. W 2010 r. uzyskała dyplom Bachelor of Arts w National Louis University w Chicago. W 2019 r. obroniła doktorat z filozofii w Akademii Ignatianum w Krakowie. Jest autorką licznych publikacji poświęconych teorii komunikowania, filozofii komunikacji oraz aksjologii. W 2022 r. nakładem Wydawnictwa Naukowego Akademii Ignatianum ukazała się jej autorska monografia poświęcona w pełni koncepcji komunikacji w myśli amerykańskiego teoretyka kultury Calvina O. Schraga – jest to pierwsza tego typu publikacja w Europie. Obecnie pracuje jako adiunkt w Instytucie Kulturoznawstwa i Dziennikarstwa na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie. Ponadto jest dyrektorem Centrum Kultury i Dialogu, które działa na Uniwersytecie Ignatianum w Krakowie.

Krzysztof Homa – adiunkt w Instytucie Kulturoznawstwa i Dziennikarstwa na Uniwersytecie Ignatianum w Krakowie. Obszar badań to historia chrześcijaństwa w starożytności, twórczość Arnobiusza Starszego (z Sicca), początki chrześcijaństwa w Grecji, kultura jezuicka. Najważniejsze publikacje: *Arnobiusz. Afrykański orator* (2017); *Arnobiusz, Księga I–II Adversus Nationes* (2019); *Jezuicy misjonarze na pograniczach. O Tadeuszu Kuczyńskim i O. Jan Urban* (2021; praca zbiorowa); *Misteria w V księdze Arnobiusza z Sicca* (2020); *Polonica greckie. Korespondencja z o. Tadeuszem Kuczyńskim (1830–1856)* (2019); *Polscy jezuici na ziemiach greckich od XVI do XX wieku* (2021); *Ślady kultury chrześcijańskiej w Achai do 313 roku* (2023).

